

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Nepremagljiva trdnjava

O 'pogubnosti' socialnih zakonov

Krekov duh v Jugoslovanski strokovni zvezi je tako močno zakoreninjen, da so vsi napori proti njej brez uspeha. Le kratek pregled borbe v zadnjem desetletju nam dokazuje, da se ni organizacija prav nič razrahljala, niti številčno niti gospodarsko oslabilila. Še celo več! JSZ se je vsestransko okrepila, in napadi, namesto da bi ji škodovali, ji celo koristijo. Vsak njen član dobro ve, zakaj je organiziran v njenih vrstah.

Niti malo niso nasprotniki JSZ-e pričakovali, da bodo naleteli na tako trd oreh, kakor to spoznavajo počasi od dne do dne. Ko so pred leti obupali nad absolutno poslušnostjo organizacije po njihovi želji, so zatrdno pričakovali, da bodo ob hobnem napadu svojega časopisja na JSZ-o podrli vse obrambne okope in tako z naskokom zavzeli to zanje važno trdnjavo Krekovih borcev. Toda ta bobneči ogenj je minil in iznad smrdljivega dima se je pokazala naša JSZ v vsej lepoti enodušnosti skupnega odpora. Po vseh naših skupinah so se vsrila protestna zborovanja, ki so kakor na nož odvrčala take napade.

Doživeli smo končno to, kar so daljnovidnejši naši tovariši že dolgo pričakovali. Voditelji tako zvane katoliške politične skupnosti so po brezuspešnem napadu na JSZ-o ustanovili zase novo katoliško delavsko organizacijo, Zvezo združenih delavcev. Proglasili so to svojo organizacijo po časopisju, okrožnicah, sestankih in tečajih samolastno za edino pravo in stodoštoto katoliško delavsko organizacijo, istočasno pa žigosali JSZ-o kot nezanesljivo v katoliškem duhu in kot most med krščanskim delavstvom in marksizmom. Računali so gospodje, da bodo sedaj brez boja naši člani zgolj iz dvomljivosti v načela JSZ-e in njenega vodstva, kar prestopali v ZZZ. Trdili so po časopisju, da njihovo članstvo raste kot gobe po dežju, od 4000 članov je ZZZ kar v kratkem zrastle na 6000 in celo 8000 članov. Toda tudi ta poskus se je izjalovil.

Ce pomislimo, kaj je meščansko strankarsko življenje v povojnem času vse počelo z različnimi organizacijami, kako si jih je podrejalo, osvajalo in razbijalo, vidimo v naši JSZ-i edinstven primer zrelosti in uspešnega zdravega odpora proti strankarskemu vplivu. Še danes je ostala JSZ taka, kot je bila. Prav isti duh zmaguje v njej, kot ga je dr. J. Ev. Krek po svojem pravilnem pojmovanju krščanske poslanstva v modernem kapitalističnem času v njo položil ob njenem rojstvu. Svobodno in neodvisno se mora boriti delavec za svojo pravico, ki temelji v božjem zakonu. V današnjih kapitalističnih časih, ko vrednost človeka pada na stopnjo navadnega kapitalističnega sužnja, da služi le človeški pohlepnosti in uživanju, je JSZ nujno potrebna kot zdravilo, svobodno in neodvisno delavsko občestvo. Ona je pa kot taka tudi mladika novega dejavnega in borbenega krščanskega gibanja za brezkompromisno borbo človeka za svoje dostojanstvo in socialno pravico. Zato pa naše članstvo vidi v JSZ-i samega sebe, svoje lastno duhovno in gospodarsko udeleževanje v najglobljih krščanskih načelih za osnovno pravico človeka, in to ne le za nujen vsakdanji kruh, ampak tudi za svojo čast in dostojanstvo.

Zato pa je borba proti JSZ-i razum-

Nekateri slovenski meščanski listi se veselijo, da je zopet nastala v Franciji vladna kriza. Gojé pač tiho upanje, da bo propadel sedanji režim in da bodo prišli na njegovo mesto gospodje od desnice. Sicer so taki listi pravični, hočejo veljati za ljudske prijatelje, vendar pa jim včasih le uide, da pokažejo pravo barvo: ljubezen do kapitalistično usmerjenih nosilcev javnega in družbenega življenja in strah pred zmago delovnega ljudstva.

Drugače ne moremo oznamenovati takih pojavov, kajti trditi, da so krivi morebitne gospodarske krize v Franciji socialni zakoni, predvsem 40 urni delavnik, se pravi zavestno trditi neresnico. Vseh težav v Franciji namreč niso krivi socialni zakoni, ampak borba dveh svetov za oblast.

V Franciji so namreč pripadniki delovnih stanov že toliko dozoreli, da so se zedinili na skupen program, s tem programom stopili v javnost in z njim tudi zmagali. Pri uvajanju tega programa sodelujejo tudi katoličani. Če bi bilo to drugod, bi proglasili take katoličane za komuniste in jim hoteli na ta način onemogočiti sodelovanje. V Franciji pa to ni mogoče. Do nastopa sedanjega režima je vladalo in vodilo francosko državo dvestodružin.

Ta mala peščica je vladala, prav za prav še danes vlada Francijo. Zaradi teh 200 družin so nastale in še nastajajo vladne krize. Ti bogataši so stopili v odločilni boj proti zastopnikom delovnega ljudstva. Dobro vedo, če se poizkus združenega nastopa delovnih stanov posreči, če bodo program izvedli in če bodo tudi v prihodnje tako nastopali, potem bo konec njihove oblasti. V borbi za svojo dosedanje oblast so brezobzirni, tudi državnih koristi jim ni mar. N. pr. beg kapitala iz države ni bil nujen. To je bilo le eno izmed mnogih sredstev, da bi prisilili režim na kolena.

Ce kdo prebira meščanske liste, bi menil, da se podjetnikom v Franciji zelo slabo godi pod sedanjim režimom. Bilance pa govore drugače. Na razpolago imamo bilance rudnikov za leto 1936. in 1937. Te nam dajejo toliko sliko čistih dobičkov (v milijonih francov):

Rudnik	1937	1936
De la Loire	11,87	1,21
Carmaux	5,039	3,96
Blanzy	14,48	10,95
Courrières	24,55	7,38
Ostricourt	11,66	8,6
Grand-Combe	5,5	?
Liévin	6,185	1,236
Charboun des Bouches		
d. Rhoné	1,79	0,72
Sarre et Moselle	33,7	24,135
Lens	29,78	?

Ta slika dokazuje dovolj nazorno, v kako težkem položaju so francoski kapitalisti. Dokazuje le eno, da ni bil

ljivo brezplodna, dokler bodo zavedni krščanski delavci tako pojmovali svojo delavsko organizacijo, kot jo dolej. Čas je prišel, da delavstvo spozna samega sebe, svojo nalogo in svojo lastno prihodnost. O svoji lastni delavski usodi hoče krščansko delavstvo samo odločati in govoriti brez kakšne podrejenosti v kakem skupnem političnem sestavu, dokler ta sestav ne spozna duha zavednega delavstva in

režim dovolj močan, da bi prisilil kapitaliste, da bi v resnici tudi oni plačali. Kajti dokler imajo podjetja dobičke, ne bi smele rasti cene raznim produktom, kar je primer v Franciji. Porast cen je v korist le producentom in v breme konzumentov.

Nastop meščanskih listov osvetljuje tudi njihovo čudno socialno pojmovanje. Pri napadu na sedanji francoski vladni režim se sklicujejo tudi na to, češ vsepovsod delajo celo po 12 ur, le v Franciji je 40 urnik. Čudna logika!

Ako primorajo drugod, da dela ljudstvo prekomerno in pod slabimi pogoji, ne bi smeli obsojati v konkurenčnem boju naprednejše in socialnejše francoske vlade, ampak razmere drugod. Razmere drugod so namreč krive nereda in anarhije v gospodarstvu in v javnosti. Seveda. Drugod imajo besede ljudje od desnice in polnih žepov. Meščanstvo ni šlo in ne gre mimo

kriz vlade delovnega ljudstva v Franciji. Tudi delavstvo ne sme iti. Iz tega se moramo marsikaj učiti.

Spoznali smo, da ne pozna kapitalizem ljubezni do države. Državo priznava le toliko in tedaj, če vlada on.

Kapitalizem hoče vladati za vsako ceno. Če govori o evoluciji (razvoju) in da more le po njej priti delavstvo v javnosti do besede, se hlina. S tem hoče le zadržati naravni razvoj. Vedno namreč upa, da bo ta prihod še hud in trd. Tudi evolucija ne vodi delavstva po gladki cesti nasproti njegovi prihodnosti.

Za to borbo se mora delavstvo dobro pripraviti. Se mora izobraziti, zjekleniti, zostriti svoj razum in pogled v vse javno življenje. Predvsem pa okrepiti svojo zavest in svojo voljo.

Visoka šola za to je svobodna in neodvisna delavska strokovna organizacija.

Internationale

Pod vplivom

so pričeli tudi drugod napadati mednarodno združevanje strokovnih organizacij.

Zveze preko mej pa baje škodujejo delavstvu, ker se menda zbirajo v vseh mednarodnih delavskih zvezah prevratni elementi, ki hočejo samo podirati, nikdar pa ne graditi.

V NEDELJO 4. SEPTEMBRA V KAMNIK!

V nedeljo 4. septembra 1938 je v Kamniku narodni tabor, združen z odkritjem plošče generalu Rudolfu Maistru. Proslave se bo udeležilo tudi krščansko-socialistično delavstvo s svojim praporom na čelu. Vsak zaveden delavec bo ta dan opustil vse drugo ter prišel v Kamnik. Skupine so prejele podrobna navodila od predsedstva kamniškega okrožja Jugoslovanske strokovne zveze.

Naše zbirališče je točno ob 8 dopoldne na dvorišču dostilne Rode v Kamniku.

ne dá svobodni in neodvisni delavski organizaciji popolnega priznanja, ki ji po 40 letni borbi tudi pripada. V taki plemeniti in zavedni delavski borbi naših krščanskih socialistov bodo pred zgodovino stala osramočena končno le imena vseh, ki so metali kamenje na Krekovo delavsko organizacijo in ji v imenu kake razmeram prilagode politične skupnosti stregli po življenju. Zr.

Pristaši teh misli se nahajajo tudi pri enem delu slovenskih katoličanov, celo med delavci, ki hočejo biti »katoliški« strokovničarji. Pa je na prvi pogled jasno, da noben pravi katoličan ne more odklanjati univerzalnosti, mednarodnosti katoliškega kristnega ali celo moralnega in etičnega visoko stoječega gibanja, kar je recimo v našem primeru Mednarodna zveza krščanskih strokovnih organizacij. Saj mora biti vsak katoličan pristav univerzalnosti, če je živ člen boroče se Cerkve, ki je katoliška, to je univerzalna, mednarodna, ali bolje: nad narodi, nad državami. Pa ne samo to, Katoličani imamo celo vrsto katoliških organizacij, ki so mednarodne. Našejmo le nekatere: Mednarodna zveza katoliških telovadcev, Regnum Christi, Katoliška zveza za mednarodni studij, Katoliška dobrodelnost, Katoliška mednarodna zveza za socialno delovanje, Mednarodna katoliška organizacija za potovanje, Mednarodni katoliški institut za film, Mednarodna katoliška unija za radiofonijo, Mednarodna zveza katoliških delodajalcev, če že ne omenjamo organizacije Pro deo itd. Na vseh poljih torej vidimo razumevanje katoličanov za mednarodno delo, kar pomeni, da imamo katoličani od tega dela ter medsebojnega podpiranja samo korist in nikdar škodo.

Upoštevajoč ta dejstva, se moramo zato krščanski strokovničarji zavedati, da tisti katoličani, ki so proti našemu mednarodnemu združevanju, ne delajo prav in da so na napačni poti, če jim že nečemo očitati, da tako delajo, ker so proti zboljšanju delavskega položaja. Saj nasprotno nikdar ne slišimo, da bi kdo govoril o nepotrebnosti mednarodne zveze katoliških delodajalcev. Obenem pa moramo vedeti, kako močno orožje je za nas naša mednarodna zveza in kako velike koristi ter dobrane nam ustvarja. Zato pa moramo čast te mednarodne organizacije vedno braniti pred vsakomur ter gledati na to, da se bo krog njenih pristavev pri nas vedno bolj širil ter bomo tako postajali vedno močnejši njen člen. Le tako se bomo mogli uspešno boriti za cilje, ki si jih sami postavljamo, kot tudi za cilje, ki nam jih priporoča naša mednarodna zveza.

Vzgoja?

Zdi se mi, da je zadnje čase med delom slovenskih katoličanov zaletlost močno v navadi. Ko človek prebira vsakodnevno in tudi tedensko »pravovno katoliško« časopisje, se včasih res skoraj ne more načuditi naglici, s katero se danes po svetu izpreminjajo razmere in z njimi seveda po starem latinskem reku (Tempora mutantur et nos mutamur in iis — časi se spreminjajo in mi z njimi!) tudi ljudje.

Slučajno mi je prišel v roke »dični« srednješolski listič »Mi mladi borci« (mislim, da 43. številka letošnjega II. letnika), ki se postavlja s podnaslovom »stanovski tednik za slovensko dijaštvo«. Na uvodnem mestu prav razumno in seveda v svojem stilu, ki spada gotovo med slovenske posebnosti, razpravlja o Avstriji in njeni usodi po »Anschlussu«. Predvsem skuša dognati vzroke, ki so Avstrijo privedli do letošnjega marca. Kaj zanimive so izjave nekega profesorja Cismare-ja, ki jih listič navaja v dokaz, da Avstrija ni bila nikoli resnično katoliška. Po vsem članku bi človek pač sklepal, da je edini vzrok »zlasti v nepokorščini do navodil sv. očeta, kajti avstrijska K. A., ki so nam jo včasih stavliali za zgled, po dognanjih prof. Cismare-ja ni bila akt resnične prisrčnosti, temveč so jo avstrijski katoličani »sabotali«. Jasno, da je bila »katoliška Avstrija« — premalo katoliška, kar se je zdelo lističu »Mi mladi borci« potrebno povedati šele sedaj, medtem ko so mirno dovolili vsi vzgojitelji in ostali okoli »stanovskega tednika za slovensko dijaštvo«, da je ta listič poleg drugih »elitnih« časopisov mladino, ki je brala sestavke v njih, zavaljal in jih prepričeval, da je Avstrija skoraj edina katoliška država, ki naj bo vsem ostalim zgled v pokorščini sv. očetu, saj je uvajala toliko priporočani korporativizem itd. (Navajam le poročila o »reformi katoliške akademске organizacije« v 44. št. I. letnika, o »krščanskih osnovnih šolah« na Gradiščanskem v 52. št. I. letnika, o »začetni sv. maši na dunajski univerzi« v 14. št. I. letnika, najbolj zgovorno bi naj pa pričale številke o »spreobrnitvah v Avstriji«, po katerih je razvidno, da se je v letu 1935. vpisalo v katoliško Cerkev 6911 spreobrnencev, v 12. št. I. letnika.)

Vprašujemo se ob takšnem dvojnem poročanju, če je to res kakšna vzgoja, predvsem pa, če je takšno pisanje uravnanost po načelih katoliške vzgoje?

Brez dvoma mora tudi časopis vzgajati. Predvsem pa še listič, ki se sam naziva »stanovski tednik za slovensko dijaštvo« (ne vemo, če to odgovarja dejanski resnici!) in skuša biti večkrat bolj dogmatičen in verski, kakor škofijski ordinariat in celo Vatikan. In vzgoja, vsaj krščanska vzgoja (glej morebiti papežovo okrožnico o vzgoji mladine!), si je zapisala med svoja načela tudi resnico! Kako je torej s tem dvojnimi »vzgajanjem« v stolpcih »Mladih borci« (in mnogih drugih slovenskih katoliških listov in časopisov)? Ali gre tu za čisto navadno nepoučenost, ki izvira iz nepoznanja dejanskega položaja in slabih časnikarskih zvez in informacij, ali pa je to čisto nova, povsem sodobna in svojska vzgoja? Če gre za prvo, bi bilo pač treba poslati nekaj ljudi kam v časnikarsko šolo, če pa bo vzrok v drugem delu mojega vprašanja, bi rad bral kmalu kaj več o metodah te nove vzgoje (morebiti o načelih, ki vodijo in uravnavajo to vzgojo), saj imajo gospodje okrog lista »Mi mladi borci« na razpolago tudi knjižno zbirko, kakor mi je znano!

Saj sem se o tej zadevi hotel oglašati že večkrat, pa sem čakal. Zdaj pa me res vprašanje prave katoliške vzgoje in tudi »apostolata katoliškega tiskarstva« zanima. Morda pa res vodi ta pot in takšno poročanje k vzgoji tistega »tipa slovenskega študenta«, ki v osvajanju prehiti komunista, ki se v svojih dijaških letih z vso resnostjo pripravljajo, da bo v svojem bodočem življenju sodeloval pri obnovi sveta, katera mora priti. Brez take mladine ni bodočnosti. Pri rasti te nove katoliške mladine hočemo sodelovati tudi mi. («Mi mladi borci», št. 52, leto I.)

PRILIKA za tiste, katerim kolo služi za vsakdanjo potrebo! Dürkopp, Victoria, Wanderer so trpežna in močna kolesa, katerim smo znižali cene tako, da smo omogočili vsakomur nabavo. Izplača se vam priti na **Jesenice** v trgovino

MARIJA KRAŠOVEC
na sproti kolodvora
Naše geslo je: Dobro in poceni!

Do naših krajev

Škofja Loka

Izlet na Gonte priredi v nedeljo 4. septembra strokovna skupina lesnega delavstva v Škofji Loki. Zbirališče ob 10 dopoldne v vasi Gosteče, od tam gremo preko Osolnika po bližnici na Gonte. Da bo zabava popolna, gre z nami tudi naš tovariš harmonikar. Vabimo tudi članstvo oblačilne in tekstilne skupine!

Zagorje

Meščanska šola v Zagorju. Vpisovanje v 1., 2. in 3. razred je 1., 2. in 3. septembra od 8—12 in od 3—6. V 1. razred se sprejemajo učenci in učenke, ki so dovršili 4. razred ljudske šole brez slabe ocene ali ki so dovršili razred višje ljudske šole in niso starejši od 14 let. K vpisovanju naj prinese učencev spričevalo o dovršeni ljudski šoli ali spričevalo o kakem dovršenem razredu višje ljudske šole (knjižice za ljudske šole za vpis niso več veljavne). Krstni list in davčno potrdilo. Pri vpisovanju v II. in III. razred je treba predložiti izpričevalo uspešno dovršene 1. ali 2. razreda meščanske šole

ter davčno potrdilo. Brez davčnega potrdila o neposrednih davkih ne bo nihče sprejet, zato upraviteljstvo opozarja in priporoča, da jih starši pravočasno oskrbe.

Duplica

Članom in članicam sporočamo, da narodnega tabora v Kamniku udeležimo kompaktno. Vsak naj privede s seboj vse prijatelje naše organizacije in naj v sprevedu pokaže, da želi in simpatizira z JSZ. Storimo vse, da bomo vsi na proslavi 20 letnice Jugoslavije sodelovali ter ta dopoldan opustimo vse drugo. Naše zbirališče je direktno v Kamniku na dvorišču pri Rodetu. Naša rediteljica sta tov. Ivan Borc in Rudolf Zorman. Še enkrat: Vsi v Kamniku, da nas bo čim več.

Planina pri Rakeku

V 34. številki »Delavske pravice« smo brali, da je tudi naša skupina dosegla znaten uspeh. Teh 10% povišanja plač res ni dosti, vendar je pa za tako mladostno skupino to že lep uspeh. Zagorski delavci smo dobili povišane plače že

Življenjska raven delavstva pri nas in drugod

Že večkrat smo poudarjali, da je življenjska raven našega delavstva zelo nizka, posebno še, če to primerjamo z zasluzki delavstva in draginjo v drugih državah.

Krščanska Mednarodna zveza kovinarjev v Utrechtu na Holandskem je zbrala podatke o zasluzkih delavstva in višini draginje v nekaterih državah. To gradivo, ki je bilo obravnavano na predsedstveni seji zveze v juniju t. l. v Marseille-u, je izredno zanimivo. Podatki so zbrani na podlagi urnih zasluzkov raznih kategorij delavstva železne industrije, preračunanih v holandski goldinar, ki tvori osnovo kot 100.

V januarju leta 1938. so znašali urni zasluzki:

	Kovač	Strugar	Pomožni delavec
V Holandiji	0.69	0.69	0.54
V Belgiji	0.441	0.441	0.336
Na Ogrskem	0.282	0.36	0.167
V Jugoslaviji	0.295	0.295	0.243
Na Poljskem	0.42	0.42	0.28
V Švici	0.616	0.66	0.48
V Luksemburgu	0.56	0.56	0.47
V Franciji	0.58	0.64	0.43

Najvišji zasluzki so v Holandiji, nato sledi Švica, Francija, Luksemburg, Belgija, Poljska, na predzadnjem mestu je Jugoslavija, na zadnjem pa Ogrska.

Tako zasluži kvalificiran delavec, na primer kovač, v Holandiji 150%, v Belgiji 47%, na Poljskem 40%, v Švici 105%, v Luksemburgu 86% ter v Franciji 90% več kot delavec iste kategorije oz. profesije v Jugoslaviji.

Pri tem je važno pripomniti, da so za primerjave v Jugoslaviji vzeti zasluzki jeseniških kovinarjev, ki so razmeroma višji kot v ostalih kovinskih podjetjih.

Seveda gornja primerjava in razpredelnica zasluzkov delavcev iz posameznih držav še ne pove vsega. Pri tem je treba vedeti tudi, kakšna je draginja oz. kolika je kupna moč delavskih zasluzkov v posameznih državah. Tudi za to je zveza zbrala potrebne podatke. Indeksna številka življenjskih potrebščin je znašala za mesec januar 1938 (na osnovi: 1914 = 100) v posameznih državah:

	Indeksna številka 1938	Urnih zasluzki v % hol. gold. za kvalificirane možne delavce
Holandija	138.7	69
Belgija	766	44.1
Ogrska	101.9	32
Jugoslavija	143.3	29.5
Poljska	140.6	42
Švica	158	63
Luksemburg	704	56
Francija	624	61

Iz gornjega tedaj sledi, da je kupna moč zasluzkov našega delavstva najnižja. Za Belgijo, Luksemburg in Francijo je v tem pogledu nekoliko teže izvršiti primerjavo, ker računajo indeks nekoliko drugače. Po cenah, katere sem si osebno ogledal, ko sem bil v Franciji, so cene življenjskih potrebščin približno za 20 do 30% nižje kot

pri nas. Kupna moč zasluzkov francoskega delavstva pa je ravno še enkrat večja kot našega delavstva. To se pravi, da si more za svoj zasluzek delavec v Franciji kupiti še enkrat toliko življenjskih potrebščin, kot naš delavec. Prav to velja tudi za delavce v Švici in Luksemburgu. Belgijski in poljski delavec pa si moreta kupiti polovico več holandski celo še tretjino več kot delavec v Franciji. Švici in Luksemburgu. Tudi delavci na Ogrskem so na boljšem in je kupna moč njihovih zasluzkov tudi višja, ker so cene življenjskih potrebščin znatno nižje, saj se je indeksna številka približala na Ogrskem ceni življenjskih potrebščin iz leta 1914.

Še bolj porazne bi bile ugotovitve, če bi jih primerjali z zasluzki v veliko večini naših, pa naj bo to kvalificiranih ali pomožnih delavcev iz drugih industrij in podjetij.

Pri vsem tem v resnici težkem položaju našega delavstva proti razmeram v drugih državah, pa še vedno najdemo pri nas gospodarstvenike, ki so jim minimalne mezde previsoke in zahtevajo, da se za neke stroke znižajo.

Številke same nam kažejo pravo sliko našega delavstva, zato je vsako drugo dokazovanje odveč. J.R.

Od Prage do Berlina

Zagrebska »Nova riječ« prinaša zanimiv sestavek o opažanjih z avtomobilske vožnje iz Prage v Berlin. V njem bomo dobili marsikatero pojasnilo o danes najvažnejših mednarodnih vprašanjih, zato članek ponatiskujemo. — Ur.

Pot preko Češke, od Prage tja do severne in zahodne češko-slovaške meje je kakor vrt, dobro oskrbovan vrt.

Nežno razgibana hribovita pokrajina, značilna češka pokrajina, zlate in zelene njive do obzorja, kjer se v daljavi izgublja barva in pisanost. Vse je tako lepo, domače in gojeno, tako njive, vasi in ljudje. Treba je videti samo to zemljo, da razumeš, kje se je razvil tako velik racionalni smisel Čehov, odpornost in pridnost, ki jo postavljajo za vzor.

Asfaltirane ceste brez najmanjšega prahu vodijo preko gričev. Prav sedaj leži okoli razpostavljeno snopje. Cesta pelje kot v brezkončnost, dokler polagoma ne pridemo do hribov. Dalje proti severu zmanjkuje teh lepih polj, dokler ne pridemo v gorske predele. Najprej opažate vasi z mešanimi češkimi in nemškimi imeni, z mešanim prebivalstvom, potem pa pridete v popolnoma nemške vasi ob sami meji.

Pokrajina sudetskih Nemcev je večinoma gozdната.

Na meji

Začudil sem se, ko mi je prijatelj pokazal neki potok: to je meja. To je

od 5. avgusta naprej, le gozdni delavci še ne vedo, ali so kaj dosegli ali ne. Podjetju se nič kaj ne mudi s poviševanjem plač, kljub temu, da povišanje velja tudi za gozdne delavce. Mi se takega izmikanja seveda ne bomo ustrašili, ampak se bomo še bolj trdno oklenili organizacije. Pozabiti moramo na vsa osebna ali strankarska nasprotstva in postati enotni v boju za naše delavske pravice. Sicer je med nami res še nekaj ljudi, ki skušajo skrivaj hujskati proti organizaciji, pa bomo že poskrbeli, da bodo utihnili. Ne podjetnik ne kdo drugi nam organizacije ne sme razbijati. — Preds.

Jesenice

Zaupniški zbor bo v soboto 3. septembra ob pol 8 zvečer. Predelali bomo odgovor vloge, ki smo jo vložili pri podjetju skupno z NSZ-o in ZZD. Zaradi važnosti dnevnega reda je udeležba obvezna.

Kuratorij Protituberkuloznega dispanzerja na Jesenicah obvešča prebivalstvo radovljiškega okraja, da se bodo, počenši s 24. avgustom 1938, vršile ordinacije v dispanzerju vsako sredo od 9. naprej, in ne več ob sobotah kakor doslej.

Nedeljska zdravniška služba krajevne bratovske skladišnice na Jesenicah bo v septembru takole razvrščena: 4. septembra dr. Čeh Milan, 6. septembra dr. Tancar Avgustin, 11. septembra dr. Čeh Milan, 18. septembra dr. Tancar Avgustin, 25. septembra dr. Čeh Milan.

Dr. Keržan Bartol je na dopustu in ga ta čas, do 17. septembra, nadomeštuje dr. Tancar Avgust, in sicer pri običajnih ordinacijah v bolnici, kakor tudi v primerih nujne zdravniške pomoči na domu. — Kr. brat. skladišnica.

Ljutomer

V Ljutomeru se je 26. avgusta na okrajnem glavarstvu vršila razprava med opekarskim podjetjem Al. Krajnc in ekspoziuro JSZ-e v Mariboru zaradi prenizkih mezd. Po daljši razpravi se je dosegel sporazum, da plača podjetje od 1. julija 1938 vso razliko med sedanjimi mezdami (din 1.40, 1.50, 1.80, 2.—) do višine 2.50 din na uro. Po izjavi podjetja bo znašala ta razlika okoli 60.000 din. Ta razlika se bo izplačala 1. septembra 1938.

Delavstvo ima tukaj ponoven dokaz, da je socialna zakonodaja brezuspešna, če strokovne organizacije ne skrbijo za njeno izvajanje. Zato bo tudi vsak delavec razumel potrebo, da se organizira, ne pa da stoji ob strani in morda nad organizacijo celo zabavlja. Mnogim sicer dela težave članarina. Toda prav sedanj primer dokazuje, da je žrtev, s katero plačaš članarino, kaj majhna proti koristim, ki jih imaš od delavske strokovne organizacije.

češkoslovaško-nemška meja, o kateri se danes razpravlja, ali bolje ne razpravlja, ker se meje zares samo branijo. (O mejah se ne razpravlja, je rekel Mussolini.) To je meja, ki se na zemljevidu tako neprijetno in zapleteno vije, obkrožujoč obdelano češko ravnino. In tako blizu Prage...

Prišli smo v zadnjo obmejno vas na tej cesti, Harrachov v Krkonoših. Okoli se dvigajo Krkonoši, delec zemljišne Češko-Slovaško od Nemčije. Na prvi pogled je videti, da si je težko zamisliti bolj naravno obrambo Češko-Slovaške.

Pri tem pogledu je mogoče popolnoma razumeti, kaj se pravi: »Ne damo sel«. V Pragi prebiva angleški lord Runciman — ali bo on to razumel? Medtem ko se za zelenimi mizami rešujejo težka vprašanja, t. zv. »sudetsko-nemško vprašanje«, ima tam na drugi strani Krkonošev nemška vojska manevre. Okoli milijon in 300 tisoč nemških vojakov izvaja t. zv. »politične manevre«, ki te dni pritiskajo Češko-Slovaško kakor mora.

Zvečer v gostilni nam pripoveduje natak, zelo bistroumen Nemec, kako v teh krajih propada turizem. Kakor hitro so se zaslila z one strani prve strojnice, so se gosti razbežali. »Ein Führer (Henlein), ein Volk, ein Gast« — tako danes označujejo miselnost, ki jo je tem krajem vsilila henleinovska propaganda. Velika kopališča, ki so razmetana po teh krajih, prej vedno polna; so danes popolnoma prazna. Danes se tam odpočivajo samo najbolj pogumni gosti. Počivajo, ne pomišljajo, kaj bi bilo, če...

Ta pokrajina, ki večidel živi od turizma, trpi danes veliko krizo tudi zaradi politične miselnosti, ki jo je vsi-

Glas iz vrst rudniških nameščencev

Skoraj bo poteklo deset let, kar se borijo rudarski tehnični nameščenci za to, da bi se jim znižala čakalna doba za dosego pokojnine pri Pokojninskem zavodu v Ljubljani, oz. da bi se spremenile določbe o starostnem zavarovanju. V smislu sedaj veljavne določbe pripada starostna renta s polno pokojnino po 480 prispevnih mesecih tistim moškim zavarovancem, ki so dovršili 40 let čakalne dobe, oz. tistim, ki so dovršili 70 let starosti. S to določbo se čutijo tehnični nameščenci pri rudarskih podjetjih zapostavljeni za drugimi administrativnimi nameščenci za celih 10 do 15 let čakalne dobe, kar ni nobeno pretiravanje, ampak dejstvo, ki ga v naslednjem tudi navajamo, da bo vsakdo spoznal, da so njihove zahteve povsem upravičene.

Za strokovno izobrazbo jamskih tehničnih nameščencev je potrebno praktično in teoretično znanje, ki si ga morajo pridobiti le s praktičnim delom v rudniku in s šolanjem v posebnih rudarskih šolah. Po rudarskem zakonu pa pred 18. letom ne more biti nihče sprejet kot delavec v jamo. Za sprejem v rudarsko šolo je potrebna 4 letna jamska praksa in 1 leto službe kot samostojen kopač. K temu je treba prišteti še vojaški kadrovski rok, tako da traja pripravljalna doba najmanj 6 let, ko izpolni pripravnik že 24 let starosti. Šele po tej pripravi more iti v rudarsko šolo, ki traja sedaj tri leta. Če gre vse po sreči, postane tehnični nameščenec s 27. letom, sicer pa pozneje, ko ima že večkrat družino. Kakor izkazujejo statistike rudnikov v Sloveniji, dejansko do danes ni nihče postal pred 28. letom starosti tehnični rudniški nameščenec, ki postane šele tedaj član Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani. Svoj čas so se zlasti pred vojno, rekrutirali pazniki iz vrst najinteligentnejših rudarjev brez strokovne rudarske šole; napravili so le poseben dopolnilni tečaj, a še pri tem se je statistično ugotovilo, da ni med njimi niti enega, ki bi prišel na to mesto pred 35. letom starosti ter s tem postal član Pokojninskega zavoda.

Res je sicer, da je vsak rudniški delavec zavarovan pri posameznih bratovskih skladnicah, toda ko doseže pri pokojninskem zavodu za nameščence karentno dobo 5 let, preneha biti član bratovske skladnice. Članstvo more nadaljevati, vendar pa mora od tega časa dalje sam plačevati v bratovsko skladnico predpisane prispevke, in to v dvojni izmeri, kar je pri današnjih gospodarskih razmerah velika in pretežka finančna obremenitev. To dokazuje tudi to, da so plačevanje opustili celo tisti, ki so članstvo že nadaljevali in dosegli pri bratovski skladnici čez 30 let. Po določbah novega pravilnika za bratovske skladnice si varujejo pridobljena leta s plačevanjem priznani-

ne letnih 20 din, kar je mogoče samo nekaj časa. Če bi bilo mogoče pri bratovski skladnici pridobljena leta prenesti kdaj na Pokojninski zavod za nameščence in bi se tam štela za pokojnino, potem bi bila zadeva kolikor toliko rešena. Ker pa bratovske skladnice nimajo zadernih rezervnih fondov in tudi prispevki tako malo zne-sejo, bi se tak prenos ne mogel uspešno rentirati.

Iz statistike posameznih rudnikov v Sloveniji je jasno razvidno, da nikdo ne doseže polne starostne pokojnine, tudi taki ne, ki so bili nastavljeni z 18. letom starosti in niso izpostavljeni težki in zdravju škodljivi jamski službi, razen če si je kdo leta dokupil. Od tehničnih nameščencev, ki opravljajo službo v jami, pa sploh nihče ne vzdrži 25 let.

Zaradi tega je nujno potrebno, da se za tehnične nameščence v rudnikih, ki opravljajo službo v jami (jamomer-ci, šitni mojstri, nadpazniki in pazniki) določi skrajšana starostna doba, in to vsaj na 25 let.

S sodelovanjem vseh činiteljev se mora to vprašanje končno rešiti na način, da ne bodo oškodovani niti zavarovanci niti Pokojninski zavod za nameščence. Potrebno je, da se zadeva preuči z zaslišanjem vseh v postev prihajajočih interesentov.

V vrstah nameščenskih strokovnih organizacij vlada v tem pogledu enotno mišljenje ter so vse strani že večkrat postavile utemeljene predloge na odločilna mesta, vendar doslej še brez uspeha.

Zavedajoč se, da je končna zmaga odvisna predvsem od vztrajnosti nameščencev samih, ne bomo nehalno zahtevati zahteve po reformi pokojninskega starostnega zavarovanja nameščencev. — en.

TABOR krščansko socialističnega delav- stva bo v nedeljo 11. septembra NA GOVCAH

Ob 10 bo sv. maša, nato zborovanje. Za skupine JSZ-e iz Celja, Hude jame, Rimskih toplic, Gračnice, Hrastnika, Trbovelj in Zagorja je udeležba obvezna. — Z vlakom se pripeljemo do Rimskih toplic ali do Laškega.

lila henleinovska propaganda. V Karlovih Varih in drugih znanih kopališčih so po vseh oknih razstavljene slike z odkrito protičeško propagando — toda to Čehov, ki tako »tlačijo« su-detske Nemce, ne moti. Toda moti same Nemce.

Beračenje — za propagando

Toda kaka sredstva porablja henleinovska propaganda, zahtevajoč »avtonomije«? Ustavi se tuji avtomobil, nanj pa takoj navali tolpa raztrgancev, pro-seč z nezasišano žalostnim obrazom za skorjo kruha. Tujec naj vidi revščino in neznosno stanje, v katerem živi sudetski Nemci. Prav te dni se je zgodil tale primer: Skupina takih »beračev« je po pomoti ustavila nekega Slovaka, misleč, da je šved. Pomota v oznaki na avtomobilu. Temu je bila zadeva sumljiva, poznal je sredstva propagande, in hitro poklical policijo. Tam se je ugotovilo, da je glavni »berač« znani henleinovec in sin bogatega trgovca, pa tudi ostalim se dobro godi. Preoblekli so se, da prikažejo revščino sudetsko-nemške pokrajine.

To je preiščljena propaganda. Tako so neki dan priredili tudi prizor »revščine« za lorda Runcimana. Tako je nedavno znano tuje časopisje objavilo senzacionalne fotografije »revežev« iz sudetsko-nemških krajev, ki jedo pse. Na sliki je res videti, kako neki človek odira in je psa — toda pozneje se je ugotovilo, da je to sliko »srežiral« sam dopisnik lista. Ugotovilo se je tudi, koliko je ta »psojede« dobil za ta prizor.

Utrdbe in bodeče žice

V Harrachovu smo prenočili. Zjutraj nas je prebudilo regljanje strojne —

z one strani hriba. Odpeljali smo se poleg meje do Trutnova, nato pa čez v Nemčijo.

Nekaj kilometrov pred mejo smošli skozi cel sestav utrd. To je češka »Maginotova« črta. Šli smo mimo bodečih žic in potem skozi prvo obrambno črto.

Po celi meji so postavljene tri vrste bodeče žice, navezane na močne betonske stebre. Slika, ki napravlja težek vtis, potem ko smo videli rodovitne ravnine in krasne gorske kraje Češko-Slovaške.

Prav od tu se ponuja razgled na polja nemške Slezije. Pokošena polja — kakor tudi na češko-slovaški strani — kmetje se trudijo na njivah, zbirajo sad svojega truda. Vprašal sem se: ali se bodo jutri ti in oni bili, in zakaj? Zanimivo, prav isto vprašanje je postavil tudi dobrodušni češki carinik, dvigajoč rampo, da nas spusti v Nemčijo. Drugo rampo nam je dvignil nemški carinik in pozdravil z uradnim pozdravom in mrkim obrazom. Pustili so nas brez oviranja. Ko smo pozneje pregledovali listine, smo opazili, da se drugi nemški uradnik, ki se je tako hladno držal, imenuje — Novak. Tudi pozneje, ko smo se vozili skozi Slezijo proti Berlinu, skozi vasi in mesteca, smo jih videli mnogo s čisto slovan-skimi imeni. Malitsch (Malič), Jaur (Javor), Biehla (Bela) itd., a pozneje tam pri Dresdenu smo videli vas Dobri log. To so kraji polabskih Slovanov, ki so prebivali tod vse do Berlina.

Avtomobilske ceste — toda za kaj?

Od meje do Berlina vodijo na vse strani dovršene avtomobilske ceste. Po prihodu na oblast so pospeševali narodni socialisti postavitev posebnih

Časopisi pišejo:

»L'AVANT-GARDE«, belgijski katoliški list, piše: »Tako v srednji Evropi kakor v Spaniji se je pretekli teden pričel z vznemirljivimi pogledi. Iz Bur-gosa je prišel v London odgovor generala Franca na angleški načrt za umik tujih prostovoljcev. Dvoumen pa tudi jasn odgovor hkrati, ki priprav-lja odklonitev. Značilna je tudi eno-dušnost, s katero londonski tisk izraža svoje razočaranje in svoj pesimizem. Od lista Daly Herald do Daily Mail so vsi v soglasju s tem, da je vse vpraša-nje nevmešavanja praktično pripelja-no tja, kjer je bilo pred letom dni. Če dodamo temu odgovoru onega, ki ga je grof Ciano dal na poizkuse sira Noela, ni več nobenega dvoma o enotnosti pogledov, ki jih imajo fašistične in frankistične pisarne. Kajti Ciano je priznal, da Italija, kljub angleško-ita-lijski pogodbi, nadaljuje s podpira-njem nacionalistov.«

»L'OSSERVATORE ROMANO« po-navlja še enkrat, da razizem ni poli-tično vprašanje, ampak da predstavlja moralno nevarnost in ostaja v pri-stojnosti Cerkve. Vatikanski list ugo-tavlja, da so številni listi gledali na sporazum med fašistično stranko in Katoliško akcijo kot odповed Katoliške akcije od pravice, zavzemati stališče v tem vprašanju. To so »fantastični zaključki... Dovolj je opomniti, da razizem, tak, kakršnega je gledal sveti oče, ni politična tema, ampak nevar-nost za veliko človeško in krščansko družino, nevarnost, ki je bistveno du-hovna, moralna in verska in je torej čisto v pastirski skrbi papeža in Cer-kve.«

»MI MLADI BORCI« ugotavljajo v svoji 50. številki: »1. Spanija res bo-juje vojno v obrambo vere. 2. Spanijo moramo danes gledati za mučniško deželo glede na mnoge žrtve, škofo, duhovnike in laike, ki so prelili svojo kri za vero. 3. Špansko ljudstvo rešuje s svojo obrambno vojno zapadno kul-turo pred ruskim komunizmom, ki ji grozi.« — V isti številki so »Mladi borci« zakurili grmado po znanim katoliškim pisateljem Bernanosom, ki je na-pisal knjigo »Velika pokopališča pod luno« (o kateri smo že poročali). In vendar vse to dejstev ne bo spreme-nilo.

»CITÉ CHRÉTIENNE« (Krščanska država) objavlja študijo Marcela Lalo-ira o usodi Gila Roblesa. Ta člo-vek da je bil poln najboljših name-nov, popolnoma poučen o zahtevah so-cialnega nauka Cerkve, toda ostal je ujetnik konservativne miselnosti in politike, medtem ko so na levi in des-ni in ekstremni desnici silovitost za-držanja onemogočala vsako soglasje o neki politiki zmernih in progresiv-nih reform. Usoda tega človeka je

»avto-strad«, po katerih smejo voziti samo avtomobili. Dve ravni, dvakratno asfaltirani črti vodita tako od Breslaua do Berlina; toda v Nemčiji jih je še veliko. Človek komaj čuti, da se vozi. Vozili smo se nad in pod navadnimi cestami in železniškimi progami, ker te ceste ne sme nič sekati. Spočetka se vsiljuje vprašanje: kakšen je prav za prav praktičen namen teh posebnih avtomobilskih cest, ko so sicer tako vse nemške ceste dovršeno popolne? Ali samo stremljenje za večjo hitrostjo avtomobilov? Nekoliko pozneje smo srečali ob velikem ropotu velikanske transporte motorizirane vojske, ki je šla proti vzhodu. Veliki poljski topovi, motorizirani strojniški oddelki so dr-veli mimo nas s hitrostjo 50–60 km na uro. Polni dve uri smo srečavali mo-torizirane nemške čete, ki imajo te dni manevre. Takoj smo razumeli tudi po-men krasnih cest, po katerih je mo-goče v 3–4 urah brez motenj vreči čete od Berlina na mejo. In to naj-težje oddelke vojske.

Avtomobilizem je krasen sport, to-da ta pota so vendar namenjena ne-čemu drugemu. In to je škoda... Toda mi smo prišli v Berlin zelo hitro — v Berlin, velikansko mesto geometrične oblike in usodnih odločitev.

Črto Berlin—Praga morejo danes na-vadna letala preleteti v eni uri. Z av-tomobilom se voziš nekaj dalje, toda kljub temu imaš občutek bližine.

Če se zmaga tehnike uporabi v ko-rist človeštvu, bo mogoče jutri prire-jati prijetne izlete iz enega mesta v drugo. Če se pa izrabi veličina tehnike, ki tako zbližuje, za tisto najhujše — bo malo ostalo od Prage in Berlina. A zakaj? K.

blizu oni Brüninga v Nemčiji in Doll-fussa v Avstriji. Eden kot drugi bi bil mogel uiti nevarnosti skrajne desnice, ki je vse pomedla, samo »s politično in moralno naslonitvijo na velike de-mokratske stranke... — List kome-n-tira to študijo in pravi: »Zgled Nemčije in Avstrije zadostuje. Katoličani Brüning in Dollfuss (in za njim tudi Schuschnigg) so se bali nasloniti se na velike demokratske stranke. Njihova skrb, da bi se ognili videzu »marksiz-ma, boljše vizma«, ki so ga bili obdol-ženi, če so predlagali najbolj boječo socialno reformo ali če so se enostav-no upirali spletkam skrajne desnice, ta skrb ni preprečila, da bi stranke desnice ne prevladale. — Gil Robles, Brüning, Dollfuss, Schuschnigg so bili žrtve in z njimi njihove dežele, žrtve svoje boječnosti; v vsakem pogledu pa žrtve pomanjkanja pol. čuta.«

»TEMPS PRÉSENT« (Pariz). Članek z naslovom »Položaj vere v Barceloni« govori o stanju katoličanov v vladni Spaniji. Že dve leti se mešajo v krvavi borbi strasti, doktrine in instinkti in še vedno ni mogoče reči, kako se bo vse to končalo. Dopisnik lista, ki je hodil po Kataloniji in bil v Barce-loni, priobčuje pogovor z nekim ka-toličanom. Predsednik Negrin je ob-ljubil 30. aprila 1937 trinajst točk, ki so cilj bojujoče se vladne Spanije. V tej izjavi se je dotaknil verskega vprašanja, ki je važno vprašanje za režim, ki hoče imeti svobodo za bitni znak republikanske oblasti. Izjavil je, za bo država zagotovila državljanu polnost njegovih pravic v civilnem in socialnem življenju, svobodo vesti in zagotovila svobodno izvrševanje ver-skih dejanj. To so slovesne izjave, vendar, pravi dopisnik, je resnica ne-koliko drugačna.

Pogovor z nekim katoličanom iz Barcelone pokaže, da vsega tega za zdaj še ni. Odprta je le ena baskov-ska kapela v Barceloni, toda nobena cerkev. Toleranca oblasti neče dalje. Negrin, ki ima brata duhovnika, goto-vo razume, kakšna napaka je bila, do-puščati pustošenja v začetku vstaje, ki naj bi dala duška nekemu antikle-rikalizmu. Toda če je bilo to strašno, kako naj bi prezrli tlačenje, katerega žrtve so bili tako pogosto španski de-lavci; če omenimo le dogodke v Astu-riji 2 leti pred revolucijo, ki so zahtevali 5000 mrtvih in 30.000 ranjenih.

Velik vpliv na vlado imajo nekatere sindikalne organizacije, ki so precej netolerantne. Močan je v njih ruski vpliv. Komunistična stranka zaradi so-delovanja katoličanov računa tu poli-tično z religioznim faktorom kot z re-alnostjo, ki je treba z njo računati, čeprav doma preganja religijo. »Kato-ličani v Spaniji so dolgo mislili, da katolicizem napreduje, ker je bila Špa-nija katoliška. Toda bilo je nasprotno. Po krivdi nesocialnega duha odgovor-nih elit so bile delavske množice zapuščene in po marksistični propagan-di in marksističnem sindikalizmu je bila verska skupnost dežele kmalu raztrgana — vodilni katoličani pa te-ga niso zapazili...«

»Komu pripada odgovornost za to razkristjanjenje? Vsem, duhovnikom, laikom, tako imenovanim katoličanom, za katere so bile besede Leona XIII. kot tudi okrožnica Quadragesimo an-no — mrtve črke. Kako smo želeli slediti v Spaniji zgledu, ki ga daje katoliška Francija! Pri vas se Kristu-sova stvar ne meša s strankarskimi.« Vendar pa je nekaj razveseljivega:

»Katolicizem v tem delu Spanije vendar ne umira: bori se toliko bolj pogumno, kolikor je očiščen v preiz-kušnji... v naših hišah smo brez pre-stanka vzdrževali verska opravila... Uspeli smo toliko, da more biti danes darovanih nekaj stotin maš vsak dan pri naših družinah v Barceloni. Sicer smo še daleč od polnosti civilnih prav-ic, ki jih hoče republikanska vlada garantirati... Napori Iruja (baskov-ski minister) so prinesli sadove. Mi delamo za prihodnost in se varujemo znova pričeti usodne zmote preteklo-sti, ko smo pustili, da sta se katoli-cizem in Cerkev kompromitirala z in-teresi razredov ali strank. Socialni red v Spaniji more stati le na temelju kr-ščanstva s svobodno Cerkvijo v svo-bodni Spaniji.«

»DIE WELTWOCH«, švicarski ted-nik, zaključuje članek »Ali obstaja za Evropo boljševiška nevarnost?«: »Res-ničen protistrup proti boljševizmu in komunizmu se imenuje: Osebnostna svo-boda in pravica posameznika.« List pravi, da je komunistična nevarnost najmanjša v demokracijskih državah, največja v deželah, kjer se uporab-ljajo sredstva, kakor v bivši carski Rusiji. Te dežele se bodo težko izog-nile tudi usodi carske Rusije.

Strokovna poročila

Stavbinska kolektivna pogodba razširjena na vso banovino

Odločnemu prizadevanju in borbi strokovnih organizacij se je končno posrečilo, da imamo kolektivno pogodbo za stavbinsko stroko za vso banovino. Ker so stavbna podjetja v Mariboru pristala na kolektivno pogodbo, je ostalo samo Združenje zidarjev v Mariboru in Združenje tesarskih mojstrov v Ljutomeru izven pogodbe. Sedaj je na prizadevanje strokovnih organizacij banska uprava razširila pogodbo tudi na navedena združenja in velja s tem za vso banovino.

Največja pridobitev je za delavce po okrajih Brežice, Kočevje, Krško, litijski desni breg Save, Logatec, Novo mesto, Ptuj in Škofja Loka, dalje za kraje, ki so v četrtem razredu, kot Murska Sobota, Gor. Radgona in Ljutomer, ter kraji petega razreda, n. pr. črnomeljski, dolnjelendavski, ljutomerški, mursko soboški in šmarnski okraj. Za vsa javna dela na račun javnih

kreditov, za zidanje letoviških poslopij in naprav ter industrijskih stavb in naprav se mora v navedenih okrajih plačevati mezda 3. razreda, t. j. najmanj 3,25 na uro. Našim tovarišem pri regulaciji Mure bo s tem posebno pomagano za doseg zboljšanja plač, ker bo odslej za nje veljala najnižja mezda 3,25 din na uro.

Maribor je sedaj v I. b razredu s sledečimi plačami: zidarji in tesarji po 3 letih izužitve: 5,50, 5,75, 6.— din; zidarji in tesarji do 3 let po izužitvi: 4,75, 5.—, 5,25 din; pomožni delavci nad 18 let: 3,50, 3,75 din na uro.

S 1. aprilom 1939 se zvišajo te plače za 0,25 din. Kranj, Jesenice in stavbna dela industrije v občini Stražišče pri Kranju se uvrstijo s 1. jan. 1939 v isti razred kot Maribor. Enako so plačani tudi tesarji, ki so zaposleni in plačani od stavbnih podjetij.

Okrevališče bratovske skladnice nad Jesenicami

Pred nekaj leti je kupila glavna bratovska skladnica pri Sv. Križu nad Jesenicami veliko posestvo za okrevališče svojih članov. Posestvo meri 60 arov. Leži 1050 m visoko, ima dober zrak in je zavarovano z gozdovi pred vetrom. Obenem s posestvom je brat. skladnica kupila tudi dve hiši z gospodarskim poslopjem za ceno 180.000 din. To poslopje pa za okrevališče ni bilo primerno; v njem je prostora le za devet bolnikov poleg upravitelja in postrežnega osebja.

Zaradi tega je sklenil glavni upravni odbor postaviti na tem zemljišču veliko stavbo s 50 posteljami in potrebno opremo. Postavitve tega novega okrevališča je res nujno potrebna.

Bratovska skladnica pa je že letos postavila na svojem zemljišču veliko stavbo za okrevališče otrok svojih članov. V tej stavbi je 56 postelj ter je higijensko dobro urejena, z lastnim vodovodom, električno razsvetljavo in potrebnimi shrambami. Notranjost je razdeljena posebej za dečke in deklice, v sredi je shramba za perilo in obleko, kjer ima vsak otrok svojo omarico. Kuhinja ima štedilnik in kotle. Ta stavba je zaradi visoke cene lesa in drugega stavbnega materiala stala okrog 300.000 din.

Že letos se je pokazalo, da je kraj za okrevanje zelo primeren. Kljub temu, da okrevališče še ni urejeno, so se že vendar pokazali lepi uspehi posebej pri živčno obolenih in slabokrvnih. Toda 20 dnevno zdravljenje je vsekako prekratko. Ko bo postavljeno novo okrevališče, bo treba zdravniško dobo podaljšati vsaj na en mesec.

Otroci so pa že letos bolje prišli na

svoj račun. V prvi koloniji je bilo letos 49 otrok, ki so jih poslale bratovske skladnice iz Trbovelj, Hrastnika in Zagorja. Nadzorstvo sta vršila en učitelj in učiteljica, kuharico pa je oskrbela jeseniška bratovska skladnica. Kolonija je lepo uspela, za kar gre zasluga tudi dobremu nadzorstvu. Pogrešali so le kopališče, ki ga pa namestila bratovska skladnica prihodnje leto zgraditi.

Popolna dovršitev okrevališča bo gotovo zahtevala še mnogo denarja, ki bo pa dobro in koristno naložen. Želimo le, da bi bilo okrevališče čimprej dovršeno in prepuščeno članstvu v uporabo. F. K.

Poročila šoferske organizacije „Volan“

Poročilo podružnice v Ptuj

Podružnica ima 46 članov. Za uspeh smatramo, da so pristopili k Volanu ugledni in spoštovani tovariši, in upamo, da bodo tako storili tudi še ostali. »Delavska pravica« bo prejemal vsak po pošti in sicer vsak petek. Društvo je naročilo »Delavska pravica« za vse člane. Vsak član, tudi brezposeln, mora poravnati prispevek 15 din za glasilo. Nekaj članov si še ni nabavilo društvenega znaka in poravnalo članarine. Ker je članarina predpogoj zdravega delovanja, jih prosimo, da čimprej to store.

Redne sestanke bomo imeli vsako prvo soboto ob 8 zvečer.

Člane, ki imajo zveze s tovariši v Mariboru in Celju, prosimo, da jih obvestijo o resnem stanovskem delu »Volana« in jih povabijo v organizacijo.

Vsa pojasnila in tiskovine dobite pri tov. tajniku Josipu Kudru, avtotaksi, Ptuj, Kremljeva ulica 6.

Pismo šoferjev iz Celja

Kljub temu, da so šoferji v Celju še neorganizirani, čutijo že potrebo po strokovni organizaciji, ki naj bi bila njihova zaščitnica. Upamo pa, da bo kmalu prišel čas, ko si bodo celjski šoferji po zgledu ptujskih ustanovili podružnico »Volana«.

Celjski tovariši nam pišejo: Celjsko mestno avtobusno podjetje je gospodarsko močno. Pri podjetju zaposleni šoferji so pa preobteženi z delovnim časom in imajo zelo nizke plače. Te plače niso niti senca proti prejemkom šoferjev pri Mariborskem avtobusnem podjetju. Pripominjamo, da imajo v Mariboru šoferji urejen delovni čas. Celjsko mestno podjetje kljub temu, da je javno podjetje, šoferskih služb ne razpisuje, ampak najema šoferje po načinih, ki nam niso razumljivi. Zadnje čase je poklicne šoferje pri podjetju razburil naslednji primer: Podjetje komaj zmaguje z osebjem delo, ne glede na delovni čas in počitek. Nekega dne zapazijo šoferji, da vozi avtobus šofer, ki nima zadostne prakse, ki bi ga usposobila za vo-

Prva delavska hranilnica in posojilnica

R. Z. Z. O. Z., v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22

sprejema nove hranilne vloge in jih obrestuje od 3—4% daje kratkoročna posojila pod ugodnimi pogoji

Delavci, delavke, poslužujte se svojega denarnega zavoda!

Razgled po svetu

Pričevanje kršč. strokovničarja

Angleški list »Manchester Guardian« prinaša tole izjavo Fr. de Mardonesa o Baskih:

»Kot katoličan in kot glavni tajnik krščanskih strokovnih organizacij baskovske dežele ter kot priča se čutim dolžnega, da angleškemu narodu razložim stvari, ki so se dogodile v moji deželi in ki se še sedaj dogajajo. Baskovska vlada je, dokler je mogla, preprečevala poskuse protiverskih izpadov. Edini tak primer je bil poskus požiga samostana Merced. Poslanec tega kraja Azola, člen republikanske levice, je na čelu skupine demokratov preprečil ta poskus in zaprl nekaj požigalcev, med katerimi je bilo več organiziranih členov desničarskih strank, ki so se vmešali z namero, da izzivajo take izpade. Sem in tja se govori o lovu na duhovnike, o izganjanju jezuitov pred vojno itd. Odgovarjam z ne-

ovrgljivimi dokazi, da so bili baskovski jezuiti iz seminarja Ponteficio v Camillasu in frančiškani iz samostana v Santandru odpeljani in oddani njihovim družinam in karmeličanskemu samostanu v Begoni, in to na pobudo komisarja za javni red. Za to je bil odgovoren anarhist Elpidio Moro, kateremu je zaradi tega opat karmeličanskega samostana v Begoni izrazil hvalečnost frančiškanskega reda. Razen tega so bili jezuiti v Bilbao vedno popolnoma svobodni. Toda jaz bi mogel naštet dolgo vrsto baskovskih duhovnikov, ki so jih uporniki pokili. Razen tega bi mogel navesti mnogo primerov o krščanskih delavcih, ki so bili v zaporih Larinaga, Bilbaoa in drugih mest postreljeni in obešeni samo zato, ker so bili katoličani in Baski. Pred seboj imam izvirni seznam 19 ljudi, ki so bili ustreljeni samo zato.«

Mednarodni pregled

Neprijetno politično ozračje je nastalo v Franciji, ker je predsednik vlade vso krivdo za slab razvoj produkcije zvrnil na socialno zakonodajo, ki jo je izglasovala vlada ljudske fronte. Ako bi ne živela Francija v tako rekoč izjemnih razmerah, ko mora biti vse zanimanje obrnjeno na mednarodne zapletitve in nevarnost vojne, bi moglo priti do hudih socialnih bojev. Delavske organizacije opozarjajo vlado, da je še 300.000 brezposelnih, s katerimi se lahko dvigne produkcija. Delavstvo poudarja, da ho-

čejo podjetniki izrabi težek položaj države in pa patriotizem delavstva, da bi dosegli znižanje plač in zvišanje 40 urnega delavnika. Ker je vsa Francija pod vtisom, da se mora oboroževanje pospešiti, se bo kriza reševala brezdvomno s manjšim vznemiranjem v pogajanjih s strankami in strokovnimi organizacijami.

Franco zmaguje — Franco je poražen. Dva časopisa ne poročata enako. V nekaterih časopisih Franco samo zmaguje. Kadar Franco ne zmaguje, se o Francu nič ne bere, dokler zopet ne zmaguje. Tisti, ki se še dobro spominjajo svetovne vojne, vedo, da so vse stranke štiri leta zmagovale... Dejstvo je, da so nekatere dni poročila iz nacionalističnega vojaškega tabora izostala in da so republikanske čete poročale o napredovanju. Iz tega se more sklepati, da generalu Francu ofenziva proti vladnim četam ne gre po sreči. Na mnogih krajih fronte so republikanci vrgli nacionalistično vojsko nazaj.

Maribor

Tekstilni delavci! V nedeljo 4. septembra bo ob 10 dopoldne v Studenčih v dvorani pri Spureju važen sestanek naše stroke. Na dnevnem redu je poročilo o sedanjem položaju tekstilnega delavstva, novi predlog kolektivne pogodbe in razno. Tega sestanka bi se morali udeležiti vsi obratni in organizacijski zaupniki tekstilcev, prav tako tudi vsi ostali tekstilci iz vseh mariborskih tovarn. V slogi je moč! Strokovna organizacija pa je izraz take sloge za delavstvo. Gre za kruh in pravico, česar je delavstvo v prvi vrsti potrebno. Zato opustite to nedeljo vse drugo in pridite na ta važen sestanek! Pride tekstilni strokovni tajnik JSZ-e iz Ljubljane.

Viničarji

Ljutomer. V nedeljo 4. septembra ob 9 dopoldne bo v dvorani Katoliškega doma v Ljutomeru 18. redni občni zbor Strokovne zveze viničarjev. Dnevni red je običajen. Podrobnejša navodila in naročila so že dobile vse skupine v okrožnicah. Vse včlanjene skupine so dolžne, da pošljejo na občni zbor svoje delegate. Vabimo tudi vse okoliške viničarje, da se centralnega občnega zbora Strokovne zveze viničarjev gotovo polnoštevilno udeležijo. — Načelstvo.

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročila na upravo, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi po osilku — Telefon št. 4048. — Številka šekovnega računa 14.900

Posamezna številka stane 1 din. — Naročnine: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za celo leto 40 din. Naročnina za tisoč države na mesec 7 din, na leto pa 70 din.

Odgovorni urednik Peter Lombardo, Ljubljana. Izhaja za konzorcijsko »Delavska pravica« Srečko Žumer, Ljubljana. — Tiska Zadruga tiskarna, Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17 (Maks Blejce)

ZADRUŽNA TISKARNA

R. Z. Z. O. Z.

se priporoča za tiskanje časopisov, revij in knjig, vabil za gledališke odre in koncerte, reklamnih letakov in lepakov, vizitk, kuvert, tiskovin za društva in organizacije, vseh vrst trgovskih in pisarniških tiskovin, katere izvršuje v eno ali večbarvnem tisku lepo in poceni.

LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 17